

Asia: VN/27731/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi

Ei lausuttavaa

Ei lausuttavaa -toteaminen

-

Seulonta

Yleiset huomiot seulontamenettelystä

-

Viranomaiset ja tehtävienjako viranomaisten välillä

-

Seulontaviranomaisten toimivaltuudet

-

Seulottavan henkilön läsnäolo seulonnassa

-

Riippumaton perusoikeuksien seurantamekanismi seulontaan ja rajamenettelyyn

-

Henkilötietojen käsittely

-

Eurodac-järjestelmä

Eurodac- järjestelmää koskevat muutokset

-

Kansainvälistä suojelua koskevat menettelyt

Yleiset huomiot menettelyistä

-

Menettelyn alkuvaiheet

Lausuntoluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi 29 §:n (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta) otsikkoa ja säädettävän suomalaista yhteiskuntaa koskevien perustietojen antamisesta: Kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan on osallistuttava vastaanottokeskuksen järjestämälle kurssille, jolla annetaan perustietoja suomalaisesta yhteiskunnasta. Kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle annettaisiin tietoa esimerkiksi suomalaisen yhteiskunnan arvoista ja normeista, perus- ja ihmisoikeuksista, yhdenvertaisuudesta ja sukupuolten tasa-arvosta. Tietoa voitaisiin antaa kirjallisena materiaalina, erillisellä kurssilla tai verkko-opintoina. Tieto annettaisiin mahdollisuuksien mukaan henkilön äidinkielellä tai kielellä, jota hänen voidaan kohtuudella olettaa ymmärtävän.

KEHA-keskus nostaa esiin, että kotoutumislakia (Laki kotoutumisen edistämisestä 11 § Perustieto suomalaisesta yhteiskunnasta) soveltavan viranomaisen on myös annettava tietoa maahanmuuttajalle hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeuden rekisteröinnin, oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä. KEHA-keskuksella on kotoutumislain perusteella vastuu tietojen yhteensovittamisesta, kääntämisestä ja jakelusta viranomaisten käyttöön. KEHA-keskus tuottaa tällä hetkellä perustietoaineiston usealla kielellä, ja se on saatavissa mm. Verkossa.

Lisäksi ehdotetulla perustietoaineistolla on yhtäläisyyksiä kuntien kotoutumislain perusteella tuottamaan monikielisen yhteiskuntaorientaation sisältöihin ja toteutustapaan.

KEHA-keskus näkee, että eri tilanteissa jaettava yhteiskuntatieto ja tieto oikeuksista ja velvollisuuksia parantaa kansainvälistä suojelua saavien tiedonsaantia, mutta eri tietomateriaaleja olisi syytä kehittää yhteistyössä kustannustehokkain ratkaisuin, ml. viranomaisyhteistyö ja mahdolliset muut synergiat huomioon ottaen sekä ne tulisi nimetä niin, että eri tietoaineistot erottuvat toisistaan tarkoituksen mukaisesti. KEHA-keskus näkee, että sen tällä hetkellä kehittämä ja päivitystyön alla oleva kotoutumislain mukainen perustieto, joka toteutetaan sovelluksena ja verkkosisältöinä, vastaa jo osaltaan 29 §:n tarpeeseen. Sisältöjä voidaan kehittää viranomaisyhteistyönä vastaamaan eri viranomaisten tarpeisiin, ja näin vähentää viranomaisten työmäärää erilaisten monikielisten aineistojen tuotannossa.

Maksuton oikeudellinen neuvonta / oikeusapu hallintomenettelyssä

Ehdotetulla maksuttoman oikeusavun rajaamisella hallinnollisesta vaiheesta voidaan katsoa olevan vaikutuksia hakijan oikeusturvaan. Maksutonta oikeusapua olisi ehdotetun mukaan hallinnollisessa vaiheessa mahdollista saada vain erityisen painavasta syystä tai jos hakija olisi ilman huoltajaa oleva

alaikäinen. Esityksessä kuvataan, että hakija ei jäisi kuitenkaan ilman mitään oikeudellista neuvontaa, koska Maahanmuuttovirasto antaisi menettelyyn ja hakijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvää oikeudellista neuvontaa hakijan sitä halutessa. KEHA-keskus korostaa, että muutoksen toimeenpanoa ja neuvonnan toteutumista tulee seurata ja aktiivisesti arvioida, jotta tuen tarve ei siirry kuormittamaan muita viranomaisia, kuten esimerkiksi kuntien lakisääteistä maahanmuuttajien matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluita.

Poikkeukset oikeuteen oleskella Suomen alueella hakemuksen tutkinnan ajan

-

Turvalliset maat

-

Muutoksenhaku (valitusajat, valituskiellot ja tuomioistuinten määräajat)

-

Euroopan unionin kansalaisten kansainvälisen suojelun hakemukset

-

Turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeus

Turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeutta koskeva muutos

-

Pitkään oleskelleiden direktiivin muutos

Pitkään oleskelleiden direktiivin muutos

-

Vastaanotto

Yleiset huomiot liittyen vastaanottoon

-

Vastaanottopalvelujen saaja ja kesto

KEHA-keskus kannattaa sitä, että oleskeluluvan saaneiden kuntaan siirtymistä tehostetaan säätämällä lain tasolla selkeät määräajat vastaanottopalvelujen kestolle oleskeluluvan saaneiden osalta.

KEHA-keskus katsoo, että prosesseja tiedon vaihdon osalta tulee vahvistaa edelleen siten, että kunnalla on tosiasiallisesti tieto kuntaan muuttavista henkilöistä oikea-aikaisesti ja siten mahdollisuus vastaanottaa henkilöitä ja järjestää palveluita niin kunnassa kuin työvoimaviranomaisissa. Prosessien tulee pystyä olemaan ennakoivia reaktiivisuuden sijaan, minkä vuoksi vastaanottopalveluiden ja kuntien väliseen keskinäiseen tiedonvaihtoon ja prosesseihin tulee

kiinnittää huomiota onnistuneen toimeenpanon kehittämiseksi. Lainsäädännössä esitetyt aikaraamit vastaanottopalveluiden päättymiselle tukee ennakoivien prosessien kehittämistä maahanmuuttoviraston, vastaanottokeskusten ja kuntien välillä.

Maksatuksen osalta kotoutumislain mukaiset valtion korvaukset kunnille ja hyvinvointialueille voivat toteutua aiemmin oleskeluluvan saamisen jälkeen, kun vastaanottopalvelujen kesto lyhenee. Korvausten maksatuksen osalta Migrin ja KEHA-keskuksen ohjeet tulee päivittää ja selkiyttää, jotta sama kustannus ei kohdistu sekä Migrin sopimuskorvaukseen että KEHA:n kotoutumiskorvaukseen.

Vastaanottopalvelut (tunnistautuminen, vastaanottoraha, tilapäistä suojelua hakevien terveydenhuolto, vastaanottopalveluista perittävien maksujen takautuva perintä)

KEHA-keskus katsoo, että ehdotus tilapäistä suojelua saavan aikuisen oikeudesta terveydenhuoltopalveluihin muutettaisiin siten, että tilapäistä suojelua saavalla aikuisella olisi vastaanoton aikana oikeus vastaaviin terveydenhuoltopalveluihin kuin aikuisella kansainvälistä suojelua hakevalla ja aikuisella ihmiskaupanuhrilla, jolla ei ole kotikuntakuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, tukee yhdenvertaisuutta vastaanottojärjestelmässä olevien henkilöiden välillä. Nykyisellään tilapäistä suojelua saavalla on ollut oikeus vastaaviin terveydenhuoltopalveluihin kuin kuntalaisilla.

Vastaanottopalvelujen rajoittaminen ja peruuttaminen (alennettu vastaanottoraha, vastaanottopalvelujen peruuttaminen)

-

Liikkumisvapauden rajoittaminen (maantieteellinen kohdentaminen, liikkumisvapauden rajoittaminen)

-

Ehdotuksen vaikutukset ihmiskaupan uhreihin

-

Ilman huoltajaa olevien lasten edustajajärjestelmä

Edustajajärjestelmään ehdotetut muutokset, vastaanottolaki

Ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättäisiin tilapäinen edustaja ennen varsinaisen edustajan määräämistä, joka hoitaisi edustajalle kuuluvia tehtäviä, kunnes lapselle olisi määrätty varsinainen edustaja. Tilapäiseksi edustajaksi nimettäisiin ensisijaisesti vastaanottokeskuksen sosiaalipalvelujen työntekijä. KEHA-keskus pyytää tarkastelemaan esitystä onko kyse hallintolain mukaisesta päätöksestä, jossa käytetään julkista valtaa, jolloin määräyksestä ei vastaisi sosiaalipalvelujen työntekijä vaan sosiaalipalvelujen viranhaltija.

Edustajajärjestelmään ehdotetut muutokset, kotoutumislaki

-

Terveydenhuoltolaki

Terveydenhuoltolakiin ehdotettu muutos

-

Muut muutokset

Sellaiset muita muutoksia koskevat huomiot, jotka eivät liity edellä esitettyihin teemoihin

-

Esitystä koskevat muut huomiot

Koko esitystä koskevat yleiset huomiot

-

Heikkilä Heikki
KEHA-keskus

Karakan Emine
KEHA-keskus - Lausunto on laadittu KEHA-keskuksen Työllisyys ja kotoutuminen -vastuualueen ja Korvaukset ja valtionavut -vastuualueen yhteistyönä.